

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชา สังคมศึกษา

A Needs Assessment for the Development of Professional Teacher Competencies among Social Studies Major Students

มัรรณ นาวะ^{1*}, ยูวัลดา ชูรักษ์², พิทยาภรณ์ พัฒโน³ และ พล เหลืองรังษี⁴

Marwan Nawae^{1*}, Yuwanda Churak¹, Pittayaporn Pattano¹ and Pol Luangrangsee²

^{1, 2, 3} นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1, 2, 3} Graduate student, Master of Education Program in Curriculum and Instruction of, Faculty of Educational

and Liberal Arts, Hatyai University.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

⁴ Asst. Prof., Master of Education Program in Curriculum and Instruction of, Faculty of Educational and Liberal Arts, Hatyai University.

* Corresponding author, E-mail: marwan.n@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 72 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย การประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของสมรรถนะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูทั้ง 3 ด้าน มีค่าดัชนีเป็นบวก ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะมากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.44 รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.41 และด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.26 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.53 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.55 และการติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ปัจจุบัน การเมือง และสังคมโลก เพื่อนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.38 ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการยกระดับทักษะการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน และการเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเชิงรุกร่วมกับชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาครูสังคมศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, สมรรถนะวิชาชีพครู, นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา

Abstract

This research aimed to assess the priority needs for the professional competency development of social studies student teachers. The sample consisted of 72 social studies students enrolled in the second semester of the 2025 academic year, obtained through random sampling from a total population of 80 students. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire, encompassing assessments of current states and expected states across three competency domains: learning management, relationship with parents and communities, and teaching duties and professional ethics. Data were analyzed using mean ($\bar{x}$), standard deviation ($\bar{s}$), and the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). The research findings revealed that the overall priority needs for professional competency development in all three domains were positive. The domains ranked by priority from highest to lowest were: learning management ($PNI_{\text{modified}} = 0.44$), followed by relationship with parents and communities ($PNI_{\text{modified}} = 0.41$), and teaching duties and professional ethics ($PNI_{\text{modified}} = 0.26$), respectively. When considering individual items, the highest priority needs in each domain included conducting classroom action research ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$), establishing collaboration networks with local agencies to support learning resources ($PNI_{\text{modified}} = 0.55$), and monitoring current events, politics, and global society to integrate into instruction ($PNI_{\text{modified}} = 0.38$). These results reflect an urgent necessity to enhance research skills for addressing learner issues and to strengthen proactive community engagement competencies, ensuring that social studies student teachers are well-prepared to perform effectively in accordance with professional standards.

Keywords: Needs Assessment, Professional Teacher Competency, Social Studies Students

บทนำ

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและโมเดลประเทศไทย 4.0 การศึกษาถือเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับนโยบาย "เรียนดี มีความสุข" ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อรับมือกับความผันผวนของสังคมยุคปัจจุบัน ส่งผลให้บทบาทของครูต้องปรับเปลี่ยนจาก "ผู้สอน" สู่ "ผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้" โดยเฉพาะนักศึกษสาขาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และความเป็นพลเมือง จำเป็นต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถานการณ์ร่วมสมัยอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ภายใต้ความหลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การปฏิบัติหน้าที่ครู และการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพตามมาตรฐานของคุรุสภา (2567)

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการเตรียมนักศึกษาครูเข้าสู่ระบบวิชาชีพผ่านการฝึกปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษา ยังคงพบช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ในสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูสังคมศึกษาในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้ต้องเผชิญกับอุปสรรคในการบูรณาการสมรรถนะให้เท่าทันโลก โดยเฉพาะใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการสร้าง Active Learning ในเนื้อหาที่ซับซ้อน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ที่ต้องรับผิดชอบภาระงานนอกเหนือการสอน และ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพในยุคดิจิทัล ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาครูจำเป็นต้องได้รับการประเมินและพัฒนาสมรรถนะที่ครอบคลุม ทั้งการใช้เทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นครูมืออาชีพในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพนักศึกษาฝึกสอนมักประสบปัญหาในการเปลี่ยนผ่านสู่การปฏิบัติงานจริง โดยเฉพาะความไม่ชัดเจนในบทบาทภาระงานนอกเหนือจากการสอน และความท้าทายทางจริยธรรมในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับรายงานของคุรุสภา (2567) และงานวิจัยของ ชลธิชา เจษฎากิติ ธีรบุษย์ กุลวดี จันทรวีเชียร, และเตชิตา สุทธิรักษ์ (2568) ที่ระบุว่านักศึกษาครูกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ยังขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ สถานสมรรถนะและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้บริบทโรงเรียนที่แตกต่างกัน จากการนิเทศนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านมา พบว่านักศึกษายังมีความกังวลและต้องการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิดความมั่นใจก่อนเข้าสู่การฝึกปฏิบัติการสอนจริง หากขาดการเตรียมความพร้อมที่ตรงจุดจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และภาพลักษณ์วิชาชีพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนเสริมสร้างสมรรถนะให้นักศึกษามีความพร้อมต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการประกอบวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางวิชาชีพครู สมรรถนะ (Competency) หมายถึง กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันและส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จอย่างโดดเด่น ในบริบทของการศึกษาศตวรรษที่ 21 บทบาทของครูได้เปลี่ยนผ่านจาก "ผู้สอน" ไปสู่การเป็น "ผู้อำนวยความสะดวก" (Facilitator) และ "โค้ช" (Coach) ที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มาร์ต พัฒผล, 2562)

คุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูเพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกสมัยใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ครอบคลุมความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงของโลก จิตวิทยา หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และเทคโนโลยีดิจิทัล 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การสร้างบรรยากาศที่

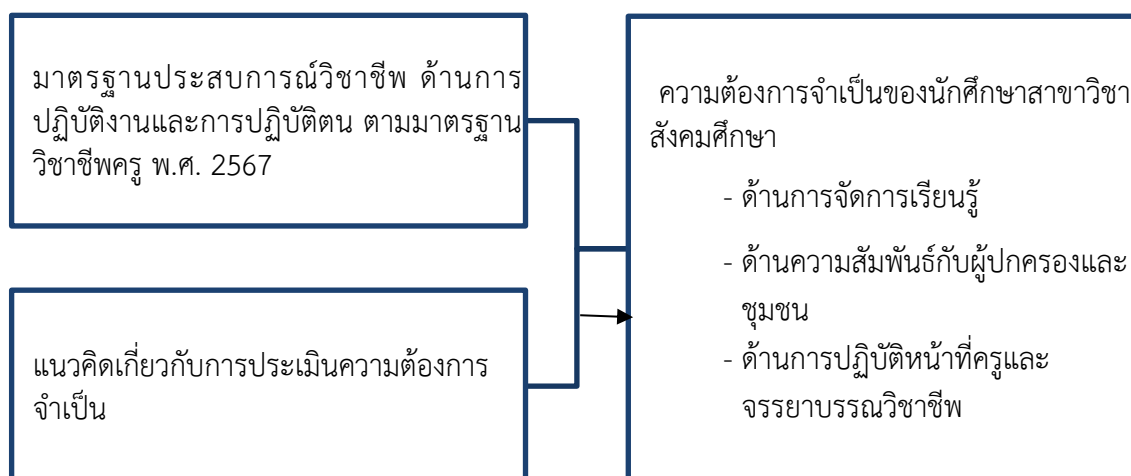

ปลอดภัย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณวิชาชีพ) คือการยึดมั่นในจรรยาบรรณ 5 ด้าน ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง วิชาชีพ ผู้รับบริการ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และสังคม (คุรุสภา, 2567) สมรรถนะเหล่านี้ถือเป็นเสาหลักที่นักศึกษาครูต้องได้รับการพัฒนาเพื่อก้าวสู่การเป็นครูมืออาชีพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) การประเมินความต้องการจำเป็น คือ กระบวนการค้นหาและกำหนดความแตกต่าง (Gap) ระหว่าง "สภาพที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน" (What is) กับ "สภาพที่คาดหวังหรือควรจะเป็น" (What should be) เพื่อนำข้อมูลไปจัดเรียงลำดับความสำคัญและกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายในทิศทางเชิงบวก (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) วิธีการจัดลำดับความสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ การใช้ ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) ซึ่งพัฒนาโดย นางลักษณ วัชรชัย และ สุวิมล ว่องวานิช (2542) ซึ่งเป็นการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง (I) และสภาพที่เป็นจริง (D) แล้วหารด้วยสภาพที่เป็นจริง (D) วิธีการนี้ช่วยควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่เหมาะสม และสะท้อนให้เห็นอัตราส่วนที่ต้องพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังได้อย่างชัดเจน ทำให้การจัดลำดับความสำคัญมีความแม่นยำยิ่งขึ้น (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครู พบว่า "สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้" เป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด โดยเฉพาะทักษะด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการสอน (ชลธิชา เจษฎากดี และคณะ, 2568) และการวัดประเมินผลตามสภาพจริงที่ยังคงเป็นข้อจำกัดเมื่อนักศึกษาลงสู่สนามปฏิบัติงาน (กรกฎศิษฐ์ แก้วมาก, 2565) สำหรับบริบทเฉพาะของสาขาวิชาสังคมศึกษา งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าครูสังคมศึกษายุคใหม่ต้องก้าวข้ามการสอนแบบบรรยายเนื้อหา ไปสู่การจัดกิจกรรมเชิงรุก (Active Learning) ที่เชื่อมโยงปัญหาสังคมร่วมสมัยเข้ากับบทเรียน นอกจากนี้ การสร้างพื้นฐานการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อการบริหารจัดการชั้นเรียน (ธงไชย ภูถนนวนอก, 2565) ตลอดจนการยึดมั่นในความรู้คู่คุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ล้วนเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยยกระดับความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพครู (พิมพ์ เมืองมล และคณะ, 2567)

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ลงทะเบียนในรายวิชาการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 72 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับฉลาก เทียบจากตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นประกอบด้วยแบบประเมินสภาพที่เป็นจริง (D) และสภาพที่คาดหวัง (I) ของสมรรถนะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert (1932)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา (2567) โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยจัดกลุ่มสมรรถนะเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินในการวิจัยครั้งนี้

2. นำเนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณากำหนดเขียนร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อให้คำแนะนำแก้ไข

4. นำแบบสอบถามหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์งานวิจัย และนำไปเทียบกับค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถึงจะใช้ได้ โดยพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 โดยมีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.99 ทั้งนี้ ข้อคำถามส่วนใหญ่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และมีเพียง 1 ข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.93

6. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2569 โดยแจกแบบสอบถามรูปแบบแบบฟอร์มออนไลน์ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแนบเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์และการพิทักษ์สิทธิ์ของ

อาสาสมัครอย่างครบถ้วน เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. ระดับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s.d.) และกำหนดเกณฑ์สำหรับการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของสภาพความเป็นจริง (สภาพปัจจุบัน) และสภาพที่คาดหวัง(ความคาดหวัง) ตามเกณฑ์ 5 ระดับของ เบสท์ (Best, 1977) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การประเมินความต้องการจำเป็น วิเคราะห์โดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ตามแนวคิดของ นางลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช (2542) ด้วยสูตร

$$PNI_{modified} = \frac{I - D}{D}$$

จากนั้นนำค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่ผ่านเกณฑ์มาจัดลำดับความสำคัญ (Priority Ranking) โดยสมรรถนะที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุดเป็นสมรรถนะที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็น ลำดับแรก หรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่สุด เนื่องจากมีช่องว่างระหว่างสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงห่างกันมากที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูทั้ง 3 ด้าน โดยใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้

ประเด็นคำถาม	สภาพความเป็นจริง (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D	แปลผล	$\bar{x}$	S.D	แปลผล		
1. นักศึกษาสามารถวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระฯ สังคมศึกษา เพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	2.79	0.74	ปานกลาง	4.10	0.87	มาก	0.47	2
2. นักศึกษาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ มากกว่าการท่องจำ	2.93	0.84	ปานกลาง	4.13	0.82	มาก	0.41	6
3. นักศึกษาเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแอปพลิเคชัน (เช่น Online Quiz) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.17	0.83	ปานกลาง	4.46	0.73	มาก	0.41	6
4. นักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่กระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนตลอดคาบเรียน	2.90	0.93	ปานกลาง	4.25	0.72	มาก	0.47	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	สภาพความเป็นจริง (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S. D	แปลผล	$\bar{x}$	S. D	แปลผล		
5. นักศึกษาสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความสุข ความเป็นพลวัต และเปิดกว้างทางความคิดตามระบอบประชาธิปไตย	3.15	0.94	ปานกลาง	4.19	0.78	มาก	0.33	7
6. นักศึกษาวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและครอบคลุมตามสภาพจริง	2.97	0.83	ปานกลาง	4.31	0.77	มาก	0.45	3
7. นักศึกษาสามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตรงตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล	2.96	0.87	ปานกลาง	4.22	0.73	มาก	0.43	5
8. นักศึกษาเชื่อมโยงเนื้อหาสาระสังคมศึกษากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพและประยุกต์ใช้ได้จริง	3.04	0.82	ปานกลาง	4.35	0.72	มาก	0.43	5
9. นักศึกษาดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	2.68	0.85	ปานกลาง	4.10	0.75	มาก	0.53	1
10. นักศึกษามีส่วนร่วมในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนากระบวนการสอนร่วมกับผู้อื่น	2.94	0.80	ปานกลาง	4.22	0.75	มาก	0.44	4
ภาพรวมด้านการจัดการเรียนรู้	2.95	0.85	ปานกลาง	4.23	0.76	มาก	0.44	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.44 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะมากที่สุด ได้แก่ การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลสัมฤทธิ์ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.53 รองลงมา ประเด็นการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหลักสูตร มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.47 และประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่กระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วม มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.47 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครองและชุมชน

ประเด็นคำถาม	สภาพความเป็นจริง (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S. D	แปลผล	$\bar{x}$	S. D	แปลผล		
1. นักศึกษาสามารถสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองด้วยความสุภาพ จริงใจ และเป็นกัลยาณมิตร	3.63	0.81	มาก	4.54	0.62	มากที่สุด	0.25	9
2. นักศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการติดตาม แก้ไขปัญหา และส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	3.25	0.88	ปานกลาง	4.53	0.69	มากที่สุด	0.39	6
3. นักศึกษาศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชน (เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม) เพื่อทำความเข้าใจพื้นฐานชีวิตของผู้เรียน	3.04	0.89	ปานกลาง	4.53	0.69	มากที่สุด	0.49	3
4. นักศึกษาแสวงหาความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้านหรือวิทยากรท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา	3.03	0.88	ปานกลาง	4.44	0.80	มาก	0.47	4
5. นักศึกษาปฏิบัติตนและวางตัวได้อย่างเหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน	3.54	1.00	มาก	4.56	0.68	มากที่สุด	0.29	7
6. นักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือของดีในท้องถิ่น มาบูรณาการเข้ากับบทเรียนสังคมศึกษาได้อย่างกลมกลืน	3.01	0.86	ปานกลาง	4.49	0.73	มาก	0.49	3
7. นักศึกษาสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน	2.81	0.83	ปานกลาง	4.36	0.69	มาก	0.55	1
8. นักศึกษาให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนแก่ผู้ปกครองอย่างสร้างสรรค์และสม่ำเสมอ	2.99	0.77	ปานกลาง	4.49	0.67	มาก	0.50	2
9. นักศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน	3.21	0.93	ปานกลาง	4.49	0.71	มาก	0.40	5
10. นักศึกษาสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข	3.67	0.88	มาก	4.67	0.62	มากที่สุด	0.27	8
ภาพรวมด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	3.22	0.87	ปานกลาง	4.51	0.69	มากที่สุด	0.41	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.41 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะมากที่สุด ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.55 รองลงมา คือ ประเด็นการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนแก่ผู้ปกครองอย่างสร้างสรรค์ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.50 และประเด็นการศึกษาวิเคราะห์บริบทชุมชน ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจพื้นฐานชีวิตของผู้เรียนกับประเด็นนักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือของดีในท้องถิ่น มาบูรณาการเข้ากับบทเรียนสังคมศึกษาได้อย่างกลมกลืน มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากัน คือ 0.49 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู และจรรยาบรรณวิชาชีพ

ประเด็นคำถาม	สภาพความเป็นจริง (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D	แปลผล	$\bar{x}$	S.D	แปลผล		
1. นักศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น เมตตา และเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ	3.83	1.00	มาก	4.74	0.53	มากที่สุด	0.24	6
2. นักศึกษาคำรณรงค์เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และใจ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู	3.76	0.99	มาก	4.69	0.54	มากที่สุด	0.25	5
3. นักศึกษายอมรับความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน (เพศ, ศาสนา, เชื้อชาติ) และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ	4.07	0.96	มาก	4.71	0.54	มากที่สุด	0.16	8
4. นักศึกษาติดตามข้อมูลข่าวสารบ้านเมือง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโลก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ	3.33	0.94	ปานกลาง	4.60	0.64	มากที่สุด	0.38	1
5. นักศึกษามีวินัยต่อตนเอง ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา และเข้าสอนตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัด	3.67	0.97	มาก	4.65	0.58	มากที่สุด	0.27	4
6. นักศึกษาปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู	3.86	0.99	มาก	4.69	0.54	มากที่สุด	0.22	7
7. นักศึกษาสร้างแรงบันดาลใจและเสริมแรงทางบวกให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้และมีความคิดสร้างสรรค์	3.63	0.92	มาก	4.63	0.56	มากที่สุด	0.28	3
8. นักศึกษาทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมวิชาชีพด้วยความสามัคคี เกื้อกูล และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	3.75	0.88	มาก	4.69	0.57	มากที่สุด	0.25	5
9. นักศึกษาปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในสถานศึกษา	3.63	0.99	มาก	4.67	0.55	มากที่สุด	0.29	2
10. นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อยกระดับวิชาชีพ	3.60	0.86	มาก	4.64	0.61	มากที่สุด	0.29	2
ภาพรวมด้านด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.71	0.95	มาก	4.67	0.57	มากที่สุด	0.26	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.26 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะสูงสุด คือ การติดตามข้อมูลข่าวสารบ้านเมืองการเมือง เศรษฐกิจและสังคมโลก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.38 รองลงมา คือ ประเด็นการมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อยกระดับวิชาชีพ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.29 และประเด็นการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในสถานศึกษา มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.29

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูในภาพรวม

สมรรถนะทางวิชาชีพครู	สภาพความเป็นจริง (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			PNI _{Modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล		
ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้	2.95	0.85	ปานกลาง	4.23	0.76	มาก	0.44	1
ด้านที่ 2 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	3.22	0.87	ปานกลาง	4.51	0.69	มากที่สุด	0.41	2
ด้านที่ 3 การปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.71	0.95	มาก	4.67	0.57	มากที่สุด	0.26	3
ภาพรวมสมรรถนะทางวิชาชีพครู	3.29	0.05	ปานกลาง	4.47	0.04	มาก	0.36	

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ความต้องการจำเป็นในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ สมรรถนะทางวิชาชีพครูมีสภาพความเป็นจริงที่ปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.29 ในขณะที่ความคาดหวังของสมรรถนะอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.47 เมื่อพิจารณาจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู จากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด เป็นลำดับที่ 1 มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.44 รองลงมา คือ ด้านที่ 2 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.41 และด้านที่ 3 การปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.26 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา สามารถอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญของการวิจัย ได้ดังนี้

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา ในภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา มีสภาพความเป็นจริงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและความคาดหวังอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.29 และ 4.47 ตามลำดับ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.44 รองลงมา คือ สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.41 และสมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.26 ตามลำดับ โดยประเด็นที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.53 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.55 และการติดตามข้อมูลข่าวสารบ้านเมืองเพื่อประยุกต์ใช้ในการสอน มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.38 การวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้าน ดังนี้

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.44 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะมากที่สุด ได้แก่ การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลสัมฤทธิ์ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.53 รองลงมา ประเด็นการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหลักสูตร มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.47 และประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่กระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วม มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.47 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่ม

ตัวอย่างเห็นความสำคัญของการใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แต่ยังไม่มั่นใจในการจัดการกับปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลในห้องเรียนจริง แม้ในหลักสูตรจะมีการเรียนรายวิชาวิจัยทางการศึกษา แต่ส่วนใหญ่มักเป็นลักษณะวิจัยเชิงปริมาณที่แยกส่วนจากการปฏิบัติการสอน นอกจากนี้แม้กลุ่มตัวอย่างจะมีองค์ความรู้เชิงทฤษฎี แต่ยังคงขาดความมั่นใจในทักษะเชิงปฏิบัติ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ของ Kolb (1984) ที่ระบุว่าผู้เรียนในระยะเริ่มต้นมักให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานจริงเพื่อลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่ต้องทำ นอกจากนี้ การที่นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมเชิงรุก ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่เน้นย้ำว่าครูยุคใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยายเป็นผู้อำนวยความสะดวก อย่างไรก็ตามการที่นักศึกษายังขาดความมั่นใจในการสร้างเครื่องมือวัดผลและการทำวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพิมพ์พันธ์ เวสสะโกศล (2561) ที่พบว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่มีความตื่นตัวในการจัดกิจกรรมแบบ Active Learning แต่ขาดทักษะการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่ต้องทำควบคู่ไปกับการสอนเชิงรุก

สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.41 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะมากที่สุด คือ ประเด็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.55 ซึ่งสูงที่สุดในทุกประเด็นย่อย อธิบายได้ว่า ครูสังคมศึกษามีภาระหน้าที่เฉพาะตัวที่ต่างจากวิชาอื่น คือ การต้องสอนเรื่องใกล้ตัว เช่น ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน และหน้าที่พลเมือง ซึ่งบ่งชี้ได้ว่านักศึกษาสังคมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกับองค์กรภายนอกและชาวบ้านเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก สอดคล้องกับข้อค้นพบของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562) ที่กล่าวว่าหลักสูตรครูส่วนใหญ่เน้นการฝึกทักษะภายในสถานศึกษา ทำให้นักศึกษาขาดทักษะการสื่อสารสาธารณะและการสร้างความร่วมมือกับชุมชน การพัฒนาในด้านนี้ จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการ Service Learning (การเรียนรู้ผ่านการบริการสังคม) เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับบริบทชุมชนอย่างเป็นระบบ หรือพัฒนาผ่านกิจกรรมจำลองสถานการณ์หรือการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา

3. สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.26 และด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะมากที่สุด คือ การติดตามข้อมูลข่าวสารบ้านเมือง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโลก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.38 ซึ่งเป็นสมรรถนะเฉพาะทางของครูสังคมศึกษาที่ต้องอาศัยความทันสมัยในเนื้อหา ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นถึงความตื่นตัวต่อสถานการณ์โลกที่อยู่ในยุคที่มีข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่ายแต่ต้องสังเคราะห์ถึงข้อเท็จจริง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ของ Bandura (1997) ในเรื่องการเรียนรู้เป็นตัวแทนทางพฤติกรรมความต้องการด้านการวางตัวเป็นกลางทางการเมือง รองลงมา คือ ประเด็นการมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อยกระดับวิชาชีพ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.29 และประเด็นการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในสถานศึกษา มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.29 สะท้อนว่านักศึกษาเผชิญกับความขัดแย้งทางความคิดในสังคม และต้องการสมรรถนะในการจัดการห้องเรียนที่มีความเห็นต่างอย่างสร้างสรรค์ครูสังคมศึกษาที่รอบรู้และเป็นกลางทางการเมืองจะเป็น

แบบอย่างสำคัญในการสร้างพลเมืองที่ตื่นรู้ ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา (2567) ที่มุ่งเน้นให้ครูพัฒนาตนเองให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่พบว่านักศึกษามีความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้สูงสุด โดยเฉพาะในประเด็นการออกแบบวิธีการประเมินตามสภาพจริงและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงควรพิจารณาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนในสาขาสังคมศึกษา โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการออกแบบเครื่องมือวัดผลที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถวัดสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียนตามบริบทของวิชาสังคมศึกษา อีกทั้งควรมีการบูรณาการทักษะการวิจัยในชั้นเรียนเข้ากับรายวิชาชีพรู เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างการแก้ปัญหาหน้างานจริงกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ในระดับชั้นเรียน โดยสนับสนุนให้นักศึกษาครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการสอน และร่วมกันพัฒนาวัตรกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการขับเคลื่อน PLC อย่างเป็นระบบจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับห้องเรียนและระดับสถานศึกษา ในขณะเดียวกันประเด็นความต้องการในการเชื่อมโยงกับชุมชนและประชาชนชาวบ้านที่ปรากฏในผลการวิจัย สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรควรเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน โดยจัดโครงการหรือกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่ให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการประสานงานและการสื่อสารกับหน่วยงานท้องถิ่นและผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างและสร้างความมั่นใจในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามแม้สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพจะมีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด แต่ยังคงต้องดำรงกระบวนการปลูกฝังวินัยและการเป็นแบบอย่างที่ดีผ่านกระบวนการขัดเกลาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสามารถรับมือกับสภาวะกดดันและรักษามาตรฐานวิชาชีพครูได้อย่างมั่นคงเมื่อเข้าสู่สถานการณ์ฝึกปฏิบัติวิชาชีพจริง

สำหรับการศึกษาในอนาคต ควรมีการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อค้นหาโครงสร้างของสมรรถนะที่เกิดขึ้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ และใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้สามารถจัดกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพครูได้อย่างเป็นระบบ และสะท้อนโครงสร้างสมรรถนะที่เหมาะสมกับบริบทของโลกอนาคต นอกจากนี้ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มประชากรที่กว้างขึ้น เช่น การเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นระหว่างนักศึกษาคณะสาขาวิชาสังคมศึกษาในสถาบันการศึกษาที่มีบริบทต่างกัน หรือการเปรียบเทียบข้ามสาขาวิชาเพื่อให้เห็นภาพรวมของความต้องการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์ ที่สำคัญที่สุดคือการนำดัชนีความต้องการจำเป็นจากงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการทำวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะแบบเฉพาะเจาะจง โดยมุ่งเน้นที่การปิดช่องว่างในประเด็นที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูง และทำการศึกษาติดตามผล เพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลงของสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังจากได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการผลิตครูสังคมศึกษาในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรณศิษฐ์ แก้วมาก. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของนักศึกษาครู. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 17(1), 45-58.
- ครูสภา. (2567). ข้อบังคับครูสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2567. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการครูสภา.
- ชลธิชา เจษฎากัตต์, ธัญพร ศรีบุษย์, กุลวดี จันทร์วิเชียร, และเตชิตา สุทธิรักษ์. (2568). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 16 (น. 1420–1434). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ทีศนา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงไชย ภู่อนนอก. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้. วารสารวิชาการคณะครุศาสตร์, 5(2), 12-25.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. (2542). การประเมินความต้องการจำเป็น: การสังเคราะห์ความรู้และการประยุกต์ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมการวิจัยทางครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพิมพ์พันธ์ เวสสะโกศล. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบบูรณาการกับฐานวิจัยเพื่อการสอนและการประเมินผลตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พา เมืองมล, และคณะ. (2567). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา. วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้, 12(1), 88-102.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). การโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมการหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York, NY: W.H. Freeman.
- Best, J. W. (1977). Research in education (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 140, 1-55.